

Zgodba o pastirju Pavlu

9. Vetrov oče



dajci zagleda Pavel sivega starca, Vetrovega očeta, ki je še vedno stal ob veliki seneni kopici in ga opazoval. »Kje pa sem, kje pa vendar sem?« zakliče presenečeno na ves glas.

»Kakor vidiš, na seneni kopici. Le stopi doli!«

Mladenič se zavrti in se spusti z visoke kopice pred Vetrovega očeta in iznova vprašuje: »Dobri očka, povejte vendar: Kje pa sem?«

»Pri sivem starcu, pri Vetrovem očetu, na drugem svetu. Koder pogledaš in še dalje naprej, kamor ne seže tvoje oko, se razprostira moje, Vetrovo kraljestvo.«

»Na drugem svetu sem?«

»Da, na drugem svetu, v podzemskem Vetrovem kraljestvu.«

»Pa kako, da sem tukaj?«

»Tjale gori poglej! Tam pod stropom je odprtina, skozi tisto odprtino si prifrčal z onega sveta in — hvala Bogu! — padel ravno na seneno kopico.«

»Potem pa so imeli ljudje prav in tudi grajski volar je prav sodil, da tisto brezno ob belih pečinah v grajskem gozdu nima dna. Kaj?«

»O, prav, prav! Tisto brezdanje brezno je en izhod mojih sinov na oni svet. Ampak, pozemeljski človek, kdo pa si ti prav za prav?«

Pavel je Vetrovemu očetu vse povedal: da je grajski skrbnik ter zaupnik in namestnik prejasnega gospoda grofa samega; da mu je Pavel ime in da so njegovi starši, brat in sestra na novem domu sredi vasi; povedal mu je tudi, da je doslej služil pri dobrem duhovnem gospodu pri fari polnih sedemnajst let, nato pa v gradu pri samem gospodu grofu.

»Kaj pa prav za prav delaš tukaj na drugem svetu?«

»Tega pa sam ne vem.«

»Kako pa si prišel semkaj na ta svet, v moje podzemsko kraljestvo?«

»Tudi to mi ni znano. Le to vem, da sem čepel tik prepada ob tistih belih pečinah v grofovem gozdu in meril s kamni globočino brezna, ki sem ga nameraval zasuti, a je šel glas o njem, da je brez dna. Vržem prvi kamen v brezno, poslušam, poslušam: slišim bobnenje, konca ne slišim; vržem drugi kamen v brezno, poslušam, poslušam, slišim bobnenje, a nič ne slišim, kdaj in kje se je ustavil kamen; vržem tretji kamen, poslušam, poslušam: nič ne slišim kamnovega bobnenja, sam bobnam v prepadu in treskam ob stene in skale in... in... potem pa nič več ne vem, kako je bilo. No, to vem, da sem se prebudil tukajle gori na seneni kopici; in ko sem vstal, sem zagledal vas pred seboj in sedaj sem pri vas, dobri Vetrov oče.«

Sivi starec, Vetrov oče, bi rad videl, da bi ostal Pavel pri njem, hudega bi mu ne bilo. In mu je rekel: »Pavel, ostani nekaj let pri meni v službi; hudega ti ne bo, dela ne bo preveč, hrana dobra; prislužil si boš več kot je vsa vaša graščina vredna. Za plačilo dobiš od mene tri stvari: čutarico žive vode, s katero pomladiš starega in ozdraviš bolnega in še mrtvega

oživiš, kadar in kjer je to njemu v prid; dalje čudodelno svečo, ki privede rajnega prijatelja ali sovražnika v sveti raj, ako dogori na njegovem grobu; in slednjič čudodelni demant, to je dragocen kamen, s katerim lahko kupiš polovico kraljestva in ne samo grofove graščine; ta demant se sveti kakor najsvetlejša zvezda in ti bo zadostoval za najboljšo luč; in še eno lastnost ima ta dragoceni kamen: dokler ostane v tvoji roki, boš videl v tem najsvetlejšem kamnu zapisano vse, kar ti je treba vedeti. To lastnost hrani ta demant samo za te; kadar pa preide v druge roke, izgubi to moč. No, si zadovoljen s plačilom; boš ostal pri meni v službi?»

Pavel se je že kot pastirček odpovedal vsemu posvetnemu blagru; hotel je ostati reven kakor ubogi, suhi Kristus na križu tam ob potu na prostranem pašniku.

Zdajci zadoni, sam Bog ve od kod, tista žalostna romarska pesem:

Jezus je usmiljen bil,
za nas krvavi pot potil.
Tekla je, tekla rešnja kri,
za odrešenje vseh ljudi...

»No, si zadovoljen s plačilom, boš ostal pri meni v službi?« je še vprašal sivi starček, Vetrov oče.

Pavel je gledal v daljavo in molčal...

Usmiljeni sivi starček, Vetrov oče, je vedel zakaj: ko je bil Pavel z živo vodo pomlajen, se ni le njegovo telo pomladilo, ampak tudi njegov duh: razbistril se mu je razum, ojačila volja, ogrelo srce... in prvotno nepremagljivo hrepenenje se mu je vzbudilo po tisti srečni, zlati otroški dobi, ko je pasel živino svojega očeta tam na pašniku in se pogovarjal in veselil s stvarstvom in z Bogom samim ter nudil Kristusu, tistemu ubogemu in suhemu, pastirskega kruha... Vleklo ga je nazaj k prijateljskom in bratcem tam na paši; klica ga je zelena travica, pisane cvetke, žvrgoleči ptički, vse vse... vsa narava; vabil ga je križ ob potu, romarska pesem:

Jezus je usmiljen bil...

Tudi Pavel hoče biti po božjem zgledu usmiljen in prepustiti vse bogastvo tega sveta onim, ki si ga žele in se vesele, on pa ostane reven in ubog, kakor Kristus na križu, ki nič nima.

Vse to je vedel dobri sivi starček, Vetrov oče; veselilo ga je, da je našel nepokvarjenega, nedolžnega mladeniča, ki se z veseljem vsemu odreka, le da bi mogel nemoteno živeti samo z Bogom; zato ga ni več mučil z vprašanjem, če bo še ostal pri njem v službi, če je zadovoljen s plačilom, ampak mu je kar s kratkimi besedami namignil, da se mu skoraj izpolnijo njegove želje, njegovo nepremagljivo hrepenenje; vprašal ga je namreč: »Pavel, bi rad šel nazaj na oni svet k svojim prijateljskom in bratcem na paši, k svojemu revnemu Bogu na križu?«



Pavlu zaiskrijo oči; obraz se mu zasmehlja in kar zavriskal bi od veselja. In pove Vetrovemu očetu, da bi rad šel. Sivi starček prikima: »Zgodilo se bo po tvoji želji; samo tri tedne boš moral prebiti tukaj, da se vrnejo Vetrovi, moji sinovi, z onega sveta.«

10. Po treh tednih



avel je ostal tri tedne pri dobrem starčku v podzemlju. Ni se mu slabo godilo, vsega je imel v izobilju in na preostajanje: ali velikega nepremagljivega hrepenenja po pastirski palici, po svojih prijateljskih in bratcih na pašniku, po Bogu na križu ob poti... ni mogel zatreti v sebi. In tista pesem, tista žalostna romarska pesem: »Jezus je usmiljen bil...« mu je vedno brnela po ušesih, ga klicala, vabila...

To je dobro vedel Vetrov oče in je rekel: »Saj pravim, no: zdaj bi se pa že morali vrniti moji sinki; le predolgo se mude na onem svetu. Veš, poslal sem jih na oni svet zato, da se med nebom in zemljo naplešejo in nanorijo, v mojem podzemeljskem kraljestvu je za take igre premalo prostora. Je križ dandanes z otroki povsod, pa tudi z odraslimi ni dosti boljše, često še slabše. Ampak jaz

imam šibo, ki seže celo na oni svet; o, uženem jih, če ne bodo pridni in lepo ubogali ti moji sinki tamkaj! Obenem tudi nepridiprave na zemlji nekoliko požgečkam s palico; lej, grajskega volarja, tistega hrusta, ki te je pahnil v prepad, je že dosegla, in še sto in sto drugih poleg njega; volar se že zvija v silnih krčih in valja po tleh in preklinja nebo in zemljo, da se kar iskre krešejo.«

»Me je mar volar pahnil v brezno?«

»Kdo drugi? Ali ni bil on edini poleg tebe ob prepadu?«

»To je res! Slutil sem pač, ali naravnost obsoditi ga grdega zločina, ne: kako more tovariš tovarišu hudo storiti? — Pa zakaj me je pahnil v prepad?«

»Zakaj? V grofovi milosti si mu zrastel previsoko čez glavo. Prej si bil vendar volar, njegov ožji tovariš, ali ne? — No, kar naenkrat so te povišali za njegovega zapovednika: zakaj ni volar sam postal grajski oskrbnik, zaupnik in namestnik grofov, zakaj ne on? Ha, to boli samogoltneža in nevoščljivca! Ampak to ni bilo samo volarjevo delo.«

»Kako to, da ne? Ali ni volar tega sam storil?«

»Zlo dejanje je res da izvršil volar sam, a vendar ni to čista resnica: v mislih in željah te je pahnila v prepad vsa grajska služinčad, ker si bil vsem tem kot grofov namestnik hud trn v peti; volar je bil nevede in nehote poklicani vršilec njih zaželenih, a ne izrečenih volje. Zato pa zdaj vsi trpijo za izvršeni zločin, kakor so pač zaslužili: volar dejansko, drugi pa morajo gledati kazen, grozovite njegove bolečine.«

»Ali hudo trpi volar?«

»Hudo, hudo! Najhujše pa je to, da ni nobene pomoči zanj na onem svetu. A vedi: Tudi nadloga je od Boga!«

Pavla je ta novica zbolela. V ušesih mu zadoni in v srcu odmeva tista žalostna romarska pesem: »Jezus je usmiljen bil...«

Zato reče: »Ljubi Vetrov očka, z menoj ste tako dobri, ali bi ne izkazali še njemu milosti in ga ozdravili?«

»Ne! Dokler preklinja, da se kar kadi, ni čas za to. Ko se bo umiril in duševno preprodil ter klical Boga, Mater božjo in vse svetnike na pomoč, takrat bo prišla ura rešitve zanj. In prišla bo: zakaj Bog ne more trpeti, da bi se pogubila duša, za katero je dal kri in življenje. Rešil ga boš pa ti, če te bo volja, ne jaz; zdravila že dobiš od mene. — Nesreča je le, da je morala moja šiba, ko je ošvrnila po nevrednem hlapcu in drugih zločincih, zadeti tudi nedolžno žrtev: premila grajska gospodična, mlada grofica, edinka, luč in življenje v gradu, ves up in sreča grofovskih staršev, leži na bolniški postelji in tudi zanjo ni nobene pomoči.«

»Za Boga, kaj ste storili?«

»Kar je zapisano v postavi: Grehi staršev se kaznujejo na njih otrocih in potomcih še v četrtem kolenu.«

»Jaz tega ne razumem.«

»Nič ne del! Poslušaj: prejasni gospod grof, njen oče, je obljubil tistemu, ki jo ozdravi, vse imetje in njeno roko. Te nič ne miče?«

Iz daljave je prihajala romarska pesem, tista žalostna:

»Angel varuh na oblaku stoji,
zlati kelih v rokah drži...«

»Te nič ne miče?« je ponovil Vetrov oče vprašanje, ko je Pavel le molčal.

»Da, miče me!«

»Imetje?«

»Ne! Imetje naj imajo drugi, tisti, ki ga žele.«

»In zakaj ne ti?«

»Zame je pastirska palica najlepše in največje imetje.«

»In njena roka; te ne miče ta?«

»Ne! Dobi jo naj oni, ki je je vreden.«

»In zakaj ne ti?«

»Jaz imam križ, tam ob poti na pašniku se dviga. O, da bi že zopet pasel živino na onem svetu med svojimi prijateljčki in bratci, kjer stoji križ ob potu...«

»Kaj te tedaj miče, če ne imetje in njena roka?«

»Plačilo ne, dejanje samo: njeno ozdravljenje. In to še ta trenutek. Za to se dam rad in z veseljem še sto in stokrat pahiti v prepad in sesekati na drobne kosce.«

»Prav je, da tako iskreno in pristrčno ljubiš nedolžno grofico, svojo zlato sestrico.«



Pavel je ostrmel; v srcu mu je odmevala pesem: Jezus je usmiljen bil... Pogledal je sivega starca, češ: ali ne ve več ta, da je on kmetov iz vasi, da je njegov brat Peter, sestra pa Jerica? Nato je pa odgovoril: »Saj ni grajska moja sestra.«

»Je, po polu sestra tvoja je! Poslušaj!«

Vetrov oče mu je sedaj vse povedal: da je on — Pavel — najdenček, da so se ga usmili Kočarjevi in ga zredili, da je prejasni gospod grof njegov pravi oče in bolna grofica v gradu njegova po pôli sestra; vse, vse mu je povedal, le tega ne, kdo je njegova mati.

Pavlu je zastajala sapa. Ko je zopet mogel govoriti, je vprašal: »Pa kdo je moja mati?«

»Tega zdaj ne izprašuj! Izvedel boš, ko pride ura, ko pride čas za to.«

»Oh, predobri Vetrov očka, dajte mi zdravilne žive vode in pokažite mi pot na oni svet: moja po pôli sestra me kliče, kliče, kliče...«

»Umiri se, mlada kril! Vse se zgodi, ko pride prava ura. Ne bom te zadrževal tu pri sebi dalje, kakor je potrebno. Toda vedi, ti ne boš ozdravil svoje po pôli sestrice.«

»Kdo pa?«

»Nekdo drugi! Tisti, ki je je vreden: sam se ti bo razodel o pravem času «

»Po čem bom to spoznal?«

»Po čisti ljubezni do nje, ki je tako močna, kakor tvoja, bratovska.«

»Predobri Vetrov očka, se bo to kmalu zgodilo?«

»Da! Ali ne slišiš? Že prihajajo moji sinovi: ura tvoje rešitve je prišla, z njo pa tudi skorajšnje ozdravljenje bolne grofice, tvoje po pôli sestre.«

V tem trenutku je v silni daljavi votlo zabobnelo in strašno zarohnelo, silni gruč in trušč je glušil ušesa. Vetrov oče se zaobrne v ono stran in zakliče mogočno v silne daljave: »Halo! Stojte, počakajte, ljubi sinki moji!«

V hipu je vse utihnilo in se umirilo, dobri Vetrov oče pa se je obrnil zdaj k Pavlu in mu rekel: »Poslušaj, Pavel! Le tri tedne si bival pri meni; v tem kratkem času nisi mogel zaslužiti tega, kar sem ti ob tvojem prihodu obetal, vendar ti hočem dati vse tri darove: čutarico čudodelne žive vode, glej, tu jo imaš!«

»Srčna hvala, predobri Vetrov očka!« je hvaležno sprejel Pavel prvi, zanj največji dar; v čutarici je ozdravljenje za po pôli sestro in tudi za volarja...

»Drugi dar je čudodelna sveča, glej, tu je!«

Pavel jo je hvaležno sprejel, zanj pomeni ta čudodelna sveča velik dar: rešitev njegovega dobrotnika, pokojnega duhovnega gospoda pri fari, ako še ne uživa večne slave.

»Tretji dar je čudodelni demant v dragoceni škatljici: evo ti ga!«

Pavel je tretji dar hvaležno odklonil; Vetrov oče pa je prigovarjal: »Le vzemi, le!« Pavel se je še branil in dejal, da ne more in ne sme sprejeti tako velike dragocenosti v dar. Ali Vetrov oče ga je pončil, da je čudodelni demant pač velika dragocenost za Pavla, zanj pa ne; v njegovem podzemskem kraljestvu da se ne pehajo za bogastvom in ne plešejo pred zlatim teletom, kakor to delajo na zemlji. Toda Pavel se je še branil; rekel je: »Le čemu mi bo velikansko bogastvo?«

»Za poročno darilo prelepi mladi grofici, tvoji po pôli sestri; tu ga imaš!«

Pavel se sedaj ni več branil in je z veseljem sprejel čudodelni demant v dragoceni škatlici — poročno darilo za svojo po pôli sestrico, za prelepo mlado grofico, zahvaliti pa se zanj ni mogel, ker se je Vetrov oče že zaobrnil in klical svoje sinke Vetrove... (Dalje.)